

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษา เรื่องพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทย ในส่วนบทแรกของงานวิจัยนี้ จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญซึ่งนำไปสู่งานวิจัย ประกอบด้วย 6 ประเด็นหลัก คือ 1) ที่มาและความสำคัญของปัญหา 2) วัตถุประสงค์ของการศึกษา 3) ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา 4) ขอบเขตของการศึกษา และ 5) โครงสร้างของงานวิจัย

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวและเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางอันดับต้นที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกรู้จักกันดี ดังจะเห็นได้จากการได้รับคัดเลือกให้เป็นประเทศที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในปี พ.ศ. 2554 หรือ “Best Tourist Country 2011” จาก Swedish Grand Travel Awards ประเทศสวีเดน (Oxford Business Group, 2011) อีกทั้งกรุงเทพฯ ยังได้รับรางวัลเมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดของโลกในปี พ.ศ. 2554 จากนิตยสาร Travel and Leisure ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่มีต่อความสวยงามของศิลปะและวัฒนธรรม อาหาร ผู้คน ศูนย์การค้า และความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่าย (Travel and Leisure, 2011) นอกจากนี้กรุงเทพฯ และเกาะสมุยยังติดอันดับ 100 จุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดของโลกสำหรับการท่องเที่ยวในวันหยุด หรือ “World’s Top 100 Best Travel Destinations” ซึ่งเป็นผลการสำรวจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก (Traveleye, 2011)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อธิบายว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถซื้อสินค้าและบริการได้โดยตรง เช่น ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักและอาหาร เป็นต้น และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจที่สนับสนุนให้เกิดอาชีพเสริมแก่คนในชุมชน เช่น การผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าส่งออก ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงก่อให้เกิดการไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศ การกระจายรายได้ การสร้างอาชีพ และการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจต่อประเทศอย่างกว้างขวาง (Pongsirushakun and Naewmalee, 2003; Praveetelearning, 2554; พวงพิศ วิเศษสุวรรณภูมิ, 2548) ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1.1 ซึ่งแสดงรายได้ประชาชาติ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2548-2554 ทั้งนี้รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมี

สัดส่วนประมาณร้อยละ 6.5 ของรายได้ประชาชาติ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3 ในปี พ.ศ. 2528 (Pongsirirushakun and Naewmalee, 2003; Thaiwebsites, 2011) อีกทั้งยังได้มีการคาดการณ์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2555 จะขยายตัวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8-10 (หนังสือพิมพ์แนวหน้า, 2555)

ตารางที่ 1.1 รายได้ประชาชาติ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ. 2548-2554

ปี พ.ศ.	รายได้ ประชาชาติ (ล้านบาท)	จำนวน นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ (คน)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	สัดส่วนต่อ รายได้ ประชาชาติ
2548	7,092,893	11,516,936	-1.15	369,380.36	-4.42	19.20
2549	7,844,939	13,821,802	+20.01	482,319.17	+31.29	16.27
2550	8,525,197	14,464,228	+4.65	547,781.81	+13.57	15.56
2551	9,080,466	14,584,220	+0.83	574,520.52	+4.88	15.81
2552	9,041,551	14,149,841	-2.98	510,255.05	-11.19	17.72
2553	10,104,821	15,841,683	+11.96	585,961.80	+14.84	17.24
2554	10,539,446	19,098,323	+19.84	N/A ¹	N/A ¹	N/A ¹

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2553)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555)

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (2554)

ตารางที่ 1.1 ยังแสดงให้เห็นว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ทั้งนี้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากพิบัติภัยคลื่นสึนามิที่ถล่มจังหวัดชายฝั่งอันดามันซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทยในปลายปี พ.ศ. 2547 ทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดลงในปี พ.ศ. 2548 ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวยังขาดความเชื่อมั่นในระบบการเตือนภัย (อาริยา ไชยทิพย์, 2553) อีกทั้งเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2552 ได้ส่งผลกระทบให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติชะลอตัวลง (Thaiwebsites, 2011; กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) อย่างไรก็ตามภาวะ

¹ Not Applicable (ข้อมูลไม่ปรากฏ ณ ปัจจุบัน)

เศรษฐกิจ เช่น การแข็งค่าของเงินบาท ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้น และสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) นอกจากนี้ ข้อมูลจากองค์การการท่องเที่ยวโลก แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 567 ล้านคนในปี พ.ศ. 2538 เป็น 664 ล้านคน และ 937 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2553 ตามลำดับ (World Tourism Organization, 2011; กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553)

สำหรับผลการวิเคราะห์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้แสดงให้เห็นว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยขยายตัวอย่างสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทย แต่รายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวในอัตราที่สูงกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553)

ทางด้านรายจ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยมีความสัมพันธ์กันกับระยะเวลาที่พักในประเทศไทยซึ่งมีระยะเวลาเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1.2 ซึ่งแสดงรายจ่ายเฉลี่ย ค่าพาหนะในการเดินทางและวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2553 (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) ทั้งนี้รายจ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553 สามารถแบ่งออกเป็นรายจ่ายด้านต่าง ๆ คือ ก) ค่าที่พัก ร้อยละ 50 ข) ค่าอาหาร ร้อยละ 20 ค) ค่าใช้จ่ายทั่วไป ร้อยละ 10 และ ง) ค่าซื้อสินค้าของที่ระลึก ร้อยละ 10 (สมเกียรติ บุญศิริ, 2554) นอกจากนี้รายจ่ายของนักท่องเที่ยวยังสามารถแบ่งออกได้เป็น ก) ค่าที่พัก ข) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค) ค่าบริการท่องเที่ยว ง) ค่าเดินทางในประเทศไทย จ) ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้า ฉ) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง และ ช) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Pongsirirushakun and Naewmalee, 2003; กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554)

ตารางที่ 1.2 รายจ่ายเฉลี่ย ค่าพาหนะในการเดินทาง และระยะเวลาพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยปี พ.ศ. 2548-2553²

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	ค่าพาหนะในการ เดินทาง (บาท/คน/วัน)	วันพักเฉลี่ย (วัน)	ค่าพาหนะต่อ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย
2548	3,890.13	312	8.20	12.47
2549	4,048.22	385	8.62	10.51
2550	4,120.95	394	9.19	10.46
2551	4,142.30	419	9.51	9.89
2552	4,011.21	413	8.99	9.71
2553	3,992.60	418	9.22	9.38

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2553)
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (2554)

เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยมีอย่างหลากหลายและกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ดังนั้นระบบการขนส่งสาธารณะภายในประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวในการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีระบบการขนส่งสาธารณะประกอบด้วย ก) การขนส่งผู้โดยสารทางอากาศโดยเครื่องบิน ข) การขนส่งผู้โดยสารทางถนนโดยรถโดยสารปรับอากาศ รถโดยสารพัดลม รถสามล้อเครื่อง รถแท็กซี่ รถตู้ (รถมินิบัส) รถสองแถว เป็นต้น ค) การขนส่งผู้โดยสารทางรางโดยรถไฟ และ ง) การขนส่งผู้โดยสารทางน้ำโดยเรือข้ามฟากเจ้าพระยา เรือหางยาว และเรือเฟอร์รี่ ซึ่งดำเนินการโดยทั้งภาครัฐและเอกชน (กระทรวงคมนาคม, 2554) การมีระบบขนส่งผู้โดยสารที่ครบครัน มีประสิทธิภาพรวมทั้งมีความปลอดภัยและความถี่ของตารางเวลาการเดินทางที่หลากหลาย จะทำให้การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สะดวกมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (চারতিথ্য บุญงาม, 2554; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทย รวมทั้งทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อระบบการขนส่งผู้โดยสารรูปแบบต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย ก) การขนส่งผู้โดยสารทางรถโดยสารประจำทาง ข) การขนส่งผู้โดยสารทางเครื่องบิน ค) การ

² ข้อมูลล่าสุด ณ ปัจจุบัน

ขนส่งผู้โดยสารทางราง และ ง) การขนส่งผู้โดยสารทางเรือ ซึ่งผลที่ได้จะสามารถนำไปวางแผน และปรับปรุงระบบการขนส่งผู้โดยสารภายในประเทศไทย เพื่อให้มีคุณภาพ และสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งทำให้ทราบถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของโครงสร้างเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ภายในโมเดลสมการ โครงสร้างของพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทยอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อระบบการขนส่งผู้โดยสารในประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของโครงสร้างเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการ โครงสร้างของพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) นำผลการศึกษาไปวางแผนและปรับปรุงระบบการขนส่งสาธารณะภายในประเทศ เพื่อให้มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ทำให้ทราบถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของโครงสร้างเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการ โครงสร้างของพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีการศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อระบบขนส่งผู้โดยสารสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหมดในประเทศไทย กล่าวคือ ก) การขนส่งผู้โดยสารทางรถโดยสารประจำทาง ข) การขนส่งผู้โดยสารทางเครื่องบิน ค) การขนส่งผู้โดยสารทางราง และ ง) การขนส่งผู้โดยสารทางเรือ ซึ่งมีการดำเนินการและให้บริการทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังศึกษาแบบจำลองสมการ โครงสร้างของพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย สำหรับข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้มาจากการเก็บแบบสอบถาม โดยวิธีการสุ่ม

ตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

1.5 โครงสร้างของงานวิจัย

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทยครั้งนี้สามารถแบ่งโครงสร้างงานวิจัยออกได้เป็น 5 บทเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ดังนี้ คือ

บทที่ 1 บทนำ

บทนำผู้งานวิจัยจะกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษารวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ตลอดจนระบุถึงขอบเขตของการศึกษา และโครงสร้างของงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรม เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยในบทนี้จะอธิบายถึงการท่องเที่ยว การขนส่ง รวมทั้งโมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทย อีกทั้งกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นอีกบทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา และเพื่อเติมช่องว่างขององค์ความรู้ บทนี้จะอธิบายถึงตัวแปรแฝงภายใน ตัวแปรภายในสังเกตได้ ตัวแปรแฝงภายนอก และตัวแปรภายนอกสังเกตได้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่อยู่ในโมเดลสมการโครงสร้างพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทย อีกทั้งได้แสดงกรอบแนวคิดแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาสมมติฐานของการวิจัย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา วิธีการศึกษา รวมทั้งได้กล่าวถึงการวิจัยและจริยธรรม

บทที่ 4 ผลการศึกษา

หลังจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์แล้ว ในส่วนของผลการศึกษาจะกล่าวถึง ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่น ระยะเวลาการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในประเทศไทย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ระหว่างการท่องเที่ยว เป็นต้น รวมถึงพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อระบบการขนส่งผู้โดยสารรูปแบบต่าง ๆ ภายในประเทศไทย อีกทั้งจะแสดงถึงผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ภายในโมเดลสมการโครงสร้างในครั้งนี้

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รวมทั้งเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์แก่องค์กรที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งกล่าวถึงข้อจำกัดในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์แก่งานวิจัยอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

1.6 สรุป

บทนำนี้ได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา รวมทั้งขอบเขตของการศึกษา และโครงสร้างของงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและมองเห็นภาพรวมของการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทยในครั้งนี้ สำหรับบทถัดไปจะกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง